

meg is fogy az emlékezés, nem semmislül. Pusztán átalakul a tudatban a lenyomata, s a megbocsátásra várakozik, ami meg is fog érkezni. Mert szobor bár és kéz faragta, de Krisztus nem szeretett hiába.

A természetfelettibe érkeznek haza a *Mindennapi legendák*, hisz nem mese, nem monda: legenda, szent a lét. És „furcsa az az Isten, amelyik *efféle* élőhalottakban leli kedvét”, akik azonban soha nem halnak meg, mert „*az* a szív az Istené”.

Csepregi János irodalma szakrális hétköznapi, ahol – Pilinszkyvel szólva – „az ember [...] nem is lépésről-lépésre vándorol, hanem inkább keresztről-keresztre”.

IANCU LAURA

(*FISZ Könyvek, Budapest, 2005,*
137 oldal, 1800 Ft)

GERGELY ÁGNES:

Carmen lugubre
Verseik, 1963–2003

A halállal végtére is könnyű, a halál emlékével azonban korántsem könnyű megbékélni. Nem könnyű egyezséget kötni az emlékekkel. Akarni lehet, sőt talán kell is: csak éppen nem lehetséges.

Ez a borzasztó ellentmondás válik borzasztóan széppé – egyáltalán nem holmi giccses „temetői szép-

ség” értelmében! – Gergely Ágnes költészetében. Pontosabban szólva: költészetének abban a hosszmetzetében, melyet kimondottan ebből a szemszögből nézve válogatott össze egy karcsú, de gondolati és értelmi súlyával földhözteremtő kötetben, a mindössze 59 verset tartalmazó életmű-bemutatóban.

Gyászének. Így szól magyarul a verseskötet címe. Latinságában klasszikumra utal. Indokoltan. Gergely Ágnes messze túl van már azon a költői koron, amikor elsajátította mindazt, amit formában elődei megteremtettek. Nem láthatja hát okát, hogy a szó irodalmias értelmében „klasszicizáljon”; követés helyett már rég a teremtés korszakában ír. Modern költő, a maga végtelen visszafogottságában, olykor szándékolt szikárságában. Amiként versei formájában, úgy lírai szóhasználatában is. Hosszan sorolhatnánk – s nem is lenne érdektelen –, mennyi „költőietlenül modern” szót használ klasszikus módon gondolkodó, érvelő és érzékeltető, elmére ható és érzelmeket keltő költeményeiben. És hogy miképpen ütközteti ezeket a legfinnyásabb polgári „jóízlés” értelmezésében is „szép” s „költői” szavak, kifejezések sorozataival. De az *efféle* elemző fősorolásoknak inkább tanulmányokban a helyük; itt elég annyi, hogy Gergely Ágnes pontosan tudja, mit csinál, és azt is, hogy miért csinálja. A tudatos költői magatar-

tásnak adja egyfajta figyelemreméltó példáját a mai magyar lírában. (Nem mondjuk, hogy „követendő” példáját: az igazi költészetben általában véve nagyon, de nagyon másodrendűnek szokott bizonyulni az idő múltával az, amit követendőnek szokás mondani...)

De miért a halál? Miért ez a meghatározó téma? Miért ez lélekből fakadón és tudatosan kontrollálva? A halott apa képe vissza-visszatérően indítja a költő emléksorát, s határozza meg témáját ebben a válogatott verseskötetben. Régi halott: a ragályos embervész korszakának halottjaként él tovább ez az apa-kép Gergely Ágnes lírájában. Ezért a gyászdalok cím. Ezért a haláltudat mint az életszeretet elválaszthatatlan velejárója. Ezért nem vidám és nem játékos most Gergely Ágnes (pedig kicsoda tudója máskülönben – elég angol nonszenszvers-fordításaira gondolnunk – a költői abszurd játékoságnak!). Nem, mert most és itt, ebben a kötetben: a komoly, szigorúan felnőtteknek való versirodalom példamutatója.

De miért is nem lehetséges elfordulnia ettől a választott témától, miért nem hagyhatja abba talán soha, s ha le is akarna számolni vele, miért nem sikerülhet ez neki? Könnyen előbányászhatjuk ennek okát ebből a könyvből. Itt ugyanis minden költői

érvnek megeljük az ellenérvét, s hogy, hogy nem, mindkettő ugyanarra az eredményre vezet: örök birkózók képét rajzolják elénk. Például így: „Nincsenek emlékeim, / és ha vannak sem őrzöm őket. / Sohasem koslatom a temetőket, / nem rendít meg a szerves kémia”; „vegetatív emlékezés útján / fel-felszívárog egy mozdulat” (*Ajtófélfámon jel vagy*). Aztán a cáfolat, ami – láthatjuk – semmi egyéb, mint ugyanaz, más szemszögből nézve és láttatva: „A temető nem szerves kémia”; „Az emlékezés nem vegetatív” (*Apu*). És így tovább.

Így aztán Gergely Ágnes költészetét feloldhatatlan antagonizmusokkal telíti az élet. Az élet-halál. S egyébként is, a kettősség képviselője ő mindenben, miért ne lenne hát a költészetben is? Ily módon: „Hát kihúlt jobбом legyen rá az ámen, / ha elfeledlek egyszer, Jeruzsálem”; „És fájó orcám rángjon majd a számhoz, / ha elfeledlek egyszer, Arany János” (*A 137. zsoltár*). Talán nem szükséges ennél tagoltabban kifejtenuünk, milyen – minden irtás-próbálkozás dacára is – kiirthatatlan gyökerű versvirágait neveli Gergely Ágnes a sokszínű magyar költészetnek.

SZARKA KLÁRA

(*Múlt és Jövő Kiadó, Budapest, 2005, 92 oldal, 1650 Ft*)

